

sosialurin

telf. 1 47 20. 1 18 20
box 76, 3800 Tórshavn
p/f sosialurin

Útgevandi: Fyritaks- og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)
Bláðmenn: Hogni Djurhuus
Jóhann Mortensen
Jan Müller
Lýsingar: Arne Thomsen
Uppseting: Sosialurin
Prent: Dimmalætting

Panelorðaskifti

SUM VIT sægdu frá í seinasta blaði, fara vit nú undir tvey nýggj panelorðaskifti. Annað um stöðuna hjá fiskivinnuni og hitt um føroysku pressuna. Fyribils hava vit heitt á nýkur 20 fólk um at luttaka í panelinum, men onnur enn tey, sum vit longu hava heitt á at skriva, eru sjálvandi eisini vælkomnir.

UPPRUNALIGA høvdu vit ætlað at hava »Sjónarmið« bert eina ferð um vikuna. Hetta hava vit broytt orsakað av tí stóra áhuganum fyri at luttaka í orðaskiftinum um aktuella spurningar.

Vit fara tí í framtíðini at brúka alla síðu 2 til orðaskifti. Hesar fyrstu mánaðirnar verður sostatt orðaskifti gangandi um føroysku pressuna og um stöðuna hjá fiskivinnuni — bæði evnini verða tikin upp hvønn mikudag og hvønn leygardag.

VIÐVÍKJANDI stöðuni hjá fiskivinnuni hava vit so mangar ferðir roynt at fingið orðaskiftið í lag, — og ikki minst um fiskasølu-spurningar, sum jú er ein ógvuliga týðningarmikil lutur í einhverjum orðaskifti um fiskivinnu. Hóast hesin spurningur er nógv umrøddur í seinastuni, og hóast Fiskasølan herfyri skipaði fyri panelorðaskifti, meta vit, at enn eru nógvir spurningar, sum standa ósvaraðir. Við hesum komandi orðaskiftinum í Sosialinum vóna vit, at tað fer at eydnast at fáa eitt sakligt orðaskifti í lag, og at spurningar, sum fyrr hava verið roknaðir sum tabu, eisini koma fram í dagsins ljós.

HVAT FÓLK meta vera størstu uppgávuna hjá føroysku pressuni man vera ógvuliga ymiskt. Vit vóna at fáa nógv ymisk sjónarmið fram í komandi panelgreinum okkara um føroysku pressuna. Fólkaræði og pressan — hitt f.ælsa orðið — hoyra saman. Hin frælsa pressan er fyrtreytin fyri fólkaræðinum, og tí hevur pressan sín stóra og grundleggjandi týðning í einum demokratiskum samfelagi, um ikki alt tos um fólkaræði bert skal vera innantómt tos.

Í MEDAL lesur hvørt húsarhaldið í Føroyum millum 3 og 4 bløð. Hetta er kanska heimsmet. Eru vit betur fyri av teirri orsök? Er fólkaræðið í Føroyum betur tryggjað enn aðrar staðir í heiminum? Ella eru føroysku bløðini bert passivt undirhald hjá lesaranum? Vit vóna eitt gott kjak um hesi viðurskifti í komandi bløðum.

Heldur
tú
ikkí

sosialin

Datalóggáva

Í seinastuni hevur tikið seg upp blaðtjak um datalóggávu. Kanska hetta einamest er sprottið úr teim sjónvarpssendingum, ið hava verið um edv. í framtidarsamfelagnum. Høvuðsblaðið hesum viðvíkjandi, Sosialurin við Jóhanni Dalsgaard á odda, hevur í fleiri bløðum fært síni sjónarmið fram við greinum, sum fyríkoma mærlætliga onkisigandi.

Teir hanga seg í, at eitt privat felag, DATA, koyrir uppgávur fyri tað verið seg almennir ella privatir kundar, og tað líka sum liggur í luftini, at allir teir mongu upplýsingar, ið har fara gjøgnum komputaran, verða onkursvegna liggjandi har til ævigar tíðir. Viðari postulera teir, at tað síðan lættliga letur seg gera hjá onkrum bannsettum edv-manni at samskipa hesar upplýsingar og stovnsata egin privatarkiv. Hvussu so handlini við hesum privatarkivum gongur fyri seg framgongur ikki klárt, men skrivningin kundi týtt uppá, at teir høvdu eina hugsan um hetta. Orðið privat verður júkað upp í saman og pinir tíðliga teir skrivandi líka so nógv, sum tað pinir Óla Breckmann, at tað finnst fólk í almennum stovnum. Bæði fyrirbyrgdini fyríkoma mærlíka fjákrut.

Nú er tað soleiðis, at kundarnir hjá DATA hava síni egnu kartotek, skipað soleiðis sum teir sjálvir halda hóska best, við teim upplýsingum teir sjálvir hava ynskt at havt við, við teim identifikationskeyðkennum, teir sjálvir halda stýr á, og í so langa tíð, teir sjálvir halda verða hóskað. Lógu upplýsingarnir á sjálvum virkinum í manuella systemum høvdu teir helst verið tyngri at fingist við, og tað hevði ikki verið so ómakaleyst at fingið sær útskriftir, teir ynsktu. Tað er sostatt lættari at fáa teir upplýsingar til vega, ein hevur brúk fyri við hjálp frá einum komputara. Komputarin kann so standa á virkinum sjálvum ella tænavirki kann nýtast sum goymsla. At tænavirkið uppá nakran máta skuldi funnið uppá at blanda kartotek frá ymsum kundum saman hevði verið tíðsspilla, figgarligrur ørskapur, og endamálið hevði verið hópaleyst.

Óivat kundi ein persónur við kriminellum tendensum, sum arbeiddi á einum tænavirki, lurt seg til komputaran onkra myrkanátt, og um hann hevði serútbúgving til tess fingið okkurt yvirtilt útskriva yvir sjúkradagar ella hvat veit eg. Spurningurin er so, hvat í allari víðu verð, hann skuldi brúkt tað til, men tað er

fyri so vitt týðningarleyst. Tað avgerandi er, at sami persónur kundi arbeitt úti á virkinum talan var um og har fingið somu upplýsingar til vega. Her nýttist tó ongin serútbúgving bara viðkomandi ikki var analfabetur.

Min niðurstøða verður at tað í hesum sambandi er líkamikið, hvar upplýsingarnir verða goymdir. Tað er ein spurningur um tiltrúgv til fólk.

Um vit ásanna, at trygdarskipanin stórt sæð virkar líka gott ella líka illa, antin tað so er privat ella alment, hvat er tað so tjakast verður um í londunum uttanum okkum.

Jú, m. a., hvat eitt virki hevur loyvi til registrera av upplýsingum um medarbeiðarar sínar. Harumframt hugtakið sentralregistur, sum vit enn ikki hava í Føroyum uttan til ein vissan mun í manuella formi (fólkaregistrið t. d.).

Vandin kann best lýsast við einari tonktari manngongd:

Landið upprættar ein almennan edv-sektor og leggur fólkaregistrið á komputara.

Óansæð um man velur eitt CPR-nummar ella annað identifikationskeyðkenni, so verður neyðugt við einum serstøkum identifikationskeyðkenni. Verður nú skattaskipanin lögð undir almenna edv-

sektorin verður biligast at nýta fólkaregistarið enn at gera eitt sjálvstøðugt system. Somuleiðis verður tað biligari at nýta fólkarregistrið, um almennaskipanin skal leggja undir almenna edv-sektorin. Og soleiðis kann ein halda áfram. Lønir, almenn gjöld, diagnosur, sjúkraviðgerðartættir, straffiregistur, alt kann leggja undir hetta eina sentralregistur. Upplýsingarnir eru til staðir í samfelag okkara í dag, men spjaddir. Men lógir skulu smíðast, sum tryggja okkum, at niður-savning ikki fer fram okkum borgarum til skaða.

Talan er ikki um eina lóg um datamaskinur, men um eina registurlóg. Altso, hvat kann ein loyva sær at registrera um tann einstaka persónin, antin tað so er í manuella systemum ella í automatizeraðum (edv) systemum. Tað er ein uppgáva fyri politikkarar.

At Sosialurin í staðin leggur eftir einum privatum virki, sum hvørki á ein ella annan hátt hevur nakra ávirkan á eina slíka lóggávu, er lítið mannsæmmandi, og kann aldri hava nakað við eina (hart tiltröngda) føroyska datalóggávu at gera.

Petur Rouch

Eru havnafólk olmusudýr?

Vit hava hoyrt um olmusudýrini, sum í bøndatiðni reikaðu um landið at biðja sær upp í posan frá mætu bøndunum á bygd. Hesi neyðar ógnarleysu høvdu ongan annan møguleika, tí soleiðis var tíðin tá.

Tibetur er henda tíð farin. Allir, føroyingar hava nú rætt at liva av tí, sum landið gevur. Summi fáa meir og onnur minni, men okkara sosiala lógir eru tó smíðaðar so vislaga, at eingin fær loyvi at liva í vesaldómi, tí at ognarstöðan ikki er so góð.

Hetta trúu so tey flestu, hugsi eg.

Men er tað so kortini? Eru vit við at skapa ein nýggjan olmusustætt í Havn? Tað letur til. Tú letur neyvan upp fyri útvarpinum uttan, at tú hoyrir um bingo her, loppumarknað har, ella dans oknra aðra staðni — alt tí frama fyri røktarheim í Havn. Álvára tos, er hetta ikki skomm? Er tað ikki skomm at hoyra,

at Tórshavnar býráð sendir stórar nevndir bæði higar og hagar fyri at biðja og bøna um pening til eina prestisju svimjihöll í býnum og samstundis strikar allar sosialar íleggingar av figgarlógini? Skammast havnafólk ikki um, at bingonevndir um alt landið mugu savna inn pening, tí Tórshavnar býráð ikki kann taka seg saman og figgja sín part í einum røktarheimi í Havn?

Men hetta skal kanska ikki vera ein kommunalur spurningur. Røktarheimið í Havn skal kanska figgjast við at savna saman í olmusupposan av bygd, og síðan skal ivaleyst biðast eftir, at landsstýri og statur kunnu figgja tað, ið restar.

Eg havi einki imóti at hjálpa røktarreiðingandi, so frætt, sum eg kann muna við t. d. at spæla bingo ella fara á loppumarknað, men eg haldi, at onkur onnur kommuna mátti havt olmusuna meiri fyri neyðini enn

Havnar kommuna.

Kommunurnar í Vágum, Suðuroy, Norðoyum og í parti av Eysturoy spardu seg ikki, tí tað galt um at geva teim gomlu og sjúku smuglig kor.

Havnaborgarar — takið tykkum saman og gevið tykkara býarpolitikkarum

greið boð um, at tit finna tykkum ikki í, at tykkara røktarreiðingandi fáa ta olmusuviðgerð, sum teir í dag fáa. Visið føroyingum, at havnafólk klára seg uttan olmusu av bygd.

Ha. av bygd

Starvsfólk

Søkt verður eftir skrivstovufólki til skrivstovu ráðsins. Umsøkjari við góðum teoretiskum og praktiskum kunneika til umsitingarligt arbeiði og bókhald hevur fyrimum.

Løn eftir sáttmála millum Starvsmannafelagið og Føroya Landsstýri í 12. lønarflokki.

Skrivlig umsókn við avriti av prógvum og møguligum viðmælum má verða ráðnum í hendi innan 25. mai 1981.

Tórshavn, 11. mai 1981
Líkningsráð Føroya